

Tas Latweeschu lauschu draugs.

1837. 2 Dezbr.

48ta lappa.

Taunas sinnaß.

Is Pehterburges. Taggad tur Pehterburgâ no wiffahm Kreemu walstibas juhramallahin un rohbescheem tahs sinnaß jau irr fanahkufchas tapatt pahr tahm prezzehm, kas pehrnâ gaddâ no Kreemu walstibas us zittahm semnehm tikke iswestas, fâ arri pahr tahm, kas eewestas; un zif tahs wiffas bijufchas wehrté. To lasfoht, firds brihnojahs pahr to warreu pulku. Klaufast, zif leels tas bijis. — Tahs prezzes, fo iswedde, bijufchas wehrté 283 milkonus 748 tuhstohfchus un 233 rubtu, un tahs, fo eewedde, 237 milkonus 251 tuhstohfchs un 204 rubtu. No zittahm prezzehm tif dauds ne iswedde, fâ no linneem; jo no scheem bija 300,299 birkawi, fo rehkinaja par 35,503,773 rubteem. Arri kanepu bijis labß puljinsch: 287,699 birkawi, fo rehkinaja par 20,151,718 rubt.; linnu sehklas bijufchi 2,148,978 puhri, fo rehkinaja par 21,078,436 rubt.; tauku par 50,619,406 rubteem, un mastu un zitti kohki par 11,052,382 rubt. — Geweddufchi pahr zittahm prezzehm dauds effoht bohmwilles dsijas, un prohti: 55,160 birkawi, fo rehkinaja par 39,049,864 rubteem. — To kuggu, kas tanais ohstâs Kreemu walstibas juhramallâs pehrnâ gaddâ atnahkufchi, pawiffam effoht bijufchi: 2402 ar prezzehm un 2188 ar ballasti. Us juhru attal aisgahjufchi 4686, no scheem 4395 bija ar prezzehm.

Gudrs Kreemu muischneeks, Labadin ar wahrdu, daudsreis to irr peedsihwojis, fâ mohderes retti sinn fo darriht, kad gohws nahze flauzama un schaita ohtra pufte ne tuhlin pehz dsemdechanas noeet. Zitta gohws zaur to pawiffu muhschu sehrg; zitta drihs nosprahgst. — Tadeht winsch taggad mihligâ prahcâ irr fluddinajis, kahdas tahs sahles effoht, fo winsch pats tad sawahm gohwim leef doht un kas paschahm tahm palihdseja, kam tefsch nedsihws nahze gaismâ. Winsch mahza tâ: "Memm' trihs alluglahses labbu meelu, eeberr' karrohti smalki sagruhsta salpeetera, fajanz' wiffu labbi kohpâ, un eeleij' wiffu weenâ lahgâ neweffelai gohwi rihtlé." — Arri zitti muischneeki jau sinnu laidufchi, ka tee, pehz schahs mahzibas darrijufchi, sew jau daschu gohwi isglahbuschi. (G. E.)

Is Widsemmes. Pehz tahm sinnahm, fo pee teefahm usdewe, warr rehkinahc, ka pehrnâ gaddâ pawiffu scho semmi no 724,534 puhru labbibas un turflahc 137,677 affu malkas tehrejoht, effoht dedsinahcs 19,276 wahtes brandwihna, katra no 408 $\frac{1}{2}$ Nihges stohpeem. Pahz zitteem aprinkeem dauds effoht

dedsinahs pa Walkes aprinkî, prohti: 4793 wahtes; pahr zitteem mas pa Zehrpates aprinkî, prohti 640 wahtes; pa Nihges rahs-teesu tik druszin wairak, ne kâ 82 wahtes.

Zs Zelgawas. Wahj' awihses stahsta, ka tur us tirgu taggad jauni gadi un benki ar pajuntu effoht ustaisiti, preeksch teem laudim, kas siwis un fehku-dahrsu auglus pahrdohd, un ka arri teesa tur effoht nospreeduse, lai ar swee-neekeem, kas tur lihds schim pa sawadu ammatu bija sadewuschees, wairs tã ne paleek, bet lai us preekschu siwis pahrdohd, kam patihl un kas, 20 kapei-kus kappera par deenu maksadams, few tur us tirgu weetu buhs ihrejis. — Kas fehku-dahrsu auglus grihb pahrdohd, tam par sawu weetu tik 10 kapeiki ja-makfa.

Zs Leepajas. Kameht tur us tirgu jauni swarri irr ustaisiti, tamehr arri tur kohpmanneem wairs naw brihw, eeksch bohdehm tahs prezzes fwert, ko no semneekeem pirk. Bet ja zits tomehr drihktetohs to darriht, tad tam 5 rubli strahpes buhs ja-makfa.

Zs Rehweles. Pagahjuschã wassarã tur kahda mahzitaja behrs, meitina no 5 gaddeem, iskritte zaur lohgeem no ohtras tahsches*), un nomirre, wehl stundas laiku gauschi zeetis.

Zs Ddeffas pilssehtas, Kreewu semmẽ pee melnas juhras. (5 Nowbr.) Ak kahdas isbailes eedshwotajeem tur 26ã Oktober uskritte, kad pee winneem ta walloda ispaudahs: ta breefmitga fehrga, ko sawz: mehris, effoht wiinnu pilssehtã. Un teescham, pirnã deenã ar scho fehrgu ahrs-pilssehtã feewa un ohtra-deenã jau paschã pilssehtã meita nomirre. Bet flawehts Deews! lihds ohtrai November tik 24 zilweki irr aisgahjuschi, un 27ã un 28ã November jau wairs ne kas naw bijis dsirdams pahr scho stummibu. Zurflacht gan wehritẽ, ka stahstam: walts generahl-gubernaters, tik kã dabbusis sinnaht, tahda nelaine pilssehtã rahdotees, tuhlin no semnehm atnahze, un neapnizzis un nihligi wissu sagahdaja un darrija, ko tik ween pa tahdu fehrgas-laiku laudim par palihgu un apmeerinaschanu eespehj.

Zs Skottu semmes. Kad nu laudis jau mallu mallãs paschi reds, kã weegli ar ugguns ratteem warroht braukt, tad arri daschi jau sah apdohmaht, moi winneem ugguns ne tapatt arri pee zittahm leetahm warrefchoht derreht. Zã arri tee wihri, kas Skottu semmẽ fem laikõs irr sãbedrojuschees, zik spehdami pahr to gahdaht, ka wiinnu mallãs jo deenãs jo labbaki mahzahs semmi kohpt, taggad wairak kã 3000 fudraba rublus irr fohlijuschi, tam zilwekam par dahwanu doht, kam us preekschu laimetohs, gruntigi to isdohmaht, kã ugguns pee semmes kohpfchanas wifslabbaki warretu derreht, un ihpaschi pee arshanas un ezzeschanas. — Gan zittã gaddã, kã peeminnam, pee winneem jau wihrs bija, kas leelijahs ugguns-arkli isdohmajis, ko teem arri rahdija preekschã; bet schis arklis, kã nu schkeet, winneem ihsten wehl ne buhs patizzis wis. — Kursch semneeks usnemmahs winneem isdohmaht zittu un few laikam ar to nopelnihht 3000 fudr. rubl.?

*) Das irr: tur diwas treppes kahpe us augschu.

• Zahs ihfas sianas par muhsu pasauli jeb semmi 19tais gabbals.

Wehl no Sweedru walstes. Tee eedsihwotaji Sweedru semmē irr Sweedri, un Norwegeeru semmē Norwegeeri; diwi tautas, kuras par braktu tautahm warr nosaukt, tapeh; ka winnu wallodas un dshwes = buhschanas gan drihs weenadas. Arri Lappi schē irr. Tee dshwo Sweedru un Norwegeeru = semmēs seemeli. No sweschahm tautahm schē mas irr, un Schihdu ne pawissam. — Sweedru un Norwegeeru tizziba irr muhsu Luttera tizziba, pee kuras winni zeeti turrahs. Sweedri irr parahdijufchi, ka winni schahs tizzibas labbad gat-tawi, arri sawas affinis isleet un nahwē eet. Preeksh 200 gaddeem gribbeja Kattoli Wahzsemmē scho tizzibu isdeldeht, un warrenu karru tapeh; prett Luttera laudim bij fazehlfufchi. Teem Kattolu laudim bij wairaf spehks, ne kà teem Luttera laudim, un winni schohs jau sahka uswinneht; bet nu nahze Sweedru-kehniash, Gustap Ahdolps, ar sawu karra-spehku us Wahzsemmi, Wahz' Luttera-laudim par paligu. Winna karra-spehks ne bij leels, bet Deems bij ar to. Tas Kattolu karra-spehks tikka uswarrehts un Kattokeem meers ar Luttera-laudim bij ja saderr. Tas kehniash pats weenā leelā kaufchanā us platscha palikka. Genaidneeku lohdes winnu noschahwe. Lai Deems winnam sawā deb-befs-walstibā baggari to apmaksā, ko winsch, muhsu skaidras un schkihstas tiz-zibas labbad mirdams, pelnijis. — Sweedri un Norwegeeri irr labbi mahziti laudis. Skohlas winneem gan mas, bet tapeh; ka wezzaki sawus behrnus mah-jās pareisi mahza, leeli un masi labbi grammatneeki. Deewa-wahrdus winni lohsti mihto un tapeh; labpraht us Deewa-nammu eet, kaut arri buhtu leels zekka gabbals ja eet. Basnizas winneem lohsti tahlu zitta no zittas stahw, tapeh; ka gan drihs wissur laudis plahni dshwo. Winni arri muddigi un firdigi pee darba, un ko winni strahda, to ar labbu apdohmu darra. Tur klast winni ar masumu isteek, taupigi dshwodami. Ar maisi winni tā darra: Winni ne zepj maisi kuffulōs, un ne ehd mihtstu maisi, tapeh; ka mihtsta maisē naw gaufiga. Winni to plahzenēs zepj un leel schahm labbi zeetahm palikt, tā kà saldatu suk-fari irr, tad to ehd. Kad winneem naw miltu gan, tad samaltas krijas pee milteem klastu jauz. Tee Sweedru un Norwegeeru Lappi dshwo tāpat, kà tee Kreewu Lappi, par kurteem es 17tā gabbalā runnajas. — Pilssehtu schinni walstē mas. Sweedru semmē tas pirmais un leelakais pilssehts irr Stokolme. Schis gan irr leels un jauks. Winnam 80,000 eedsihwotaju. Arri kehniam pascham schē ta dshwes-weeta. Winna pils, kur winsch schē dshwo, irr lohsti branga. Peh; scha pilssehta Sweedru semmē tas leelakais Gohstenburga. Schinnē 25,000 dshwo. Wehl ja peemim Upsahla un Lunde, tapeh; ka tur studentu skohlas. Norwegeeru semmē tas pirmais pilssehts Kristiania ar 21,000 eedsihwotajeem un weenu studentu skohlu, bet tas leelakais irr Bergene, kur 22,000 dshwo. Wissi zitti pilssehti Sweedru un Norwegeeru semmē irr it masi, un daudsi lohsti masi, un zitti tik masi, ka tohs, ja tee zittās semmēs buhtu, ne pawissam par pilssehteem sauktu. Daschā no tahdahm ne dshwo ne 200 zil-weki. — Tas kehniash, kas taggad pah; Sweedru walsti walda, irr Karl

Joan tas 14tais scha wahrda. Winsch papreeksch bij weens no teem wiffu-
 augstakeem generakeem pee ta Prantschu Keisera, fo Napoleonu sauza, un palikka
 pehz par Sweedru Kehninu. — Weidjohet es wehl peeminnu, ka zittahrt muhsu
 Widsemme Sweedreem peederreja. Tas pats Kehninsch Gustap Uhdolps to no
 Pohsteem bij panehmis, kas pahrscho semmi kahdus 50 gaddus bij waldijuschi.
 Appaksch Sweedreem ta 100 gaddus stahweja un tad appaksch Kreewu wal-
 dischanas nahje. ....g.

G o l i j a h t s.

No Wahj' wallodas pahrtulkohst.

Rahds milseens bija — Golijahs —
 Pahrlaeku breefnigs wihrs!
 Winsch bij no selta tresshem klahst;
 No selta puschkis tihrs,
 Tas karrajahs pee zepuri,
 Un swahrki — dahrgi taifiti.

Us winna bahrbi usffattoht,
 Bij katram jabaidahs.
 Tas wihrs no dabbas — woi tu proht? —
 Ka welns parahdijahs!
 La sohbins bij — irr tizzams wifs! —
 Lik leels, ka wehwer' willenis!

Tam fauli bij, ka kamelam,
 Ir peeru naidigu;
 Ir mutte brihnum' leela tam,
 Bet mas to smadsenu;
 Ka rippu katru isfitta,
 La leelotees tur spihdeja.

La ween'mehr nahje rahditees,
 Un apfmeet Israël'. —
 „Kursch tehws drihkt ar mann' zihkstitees,

„Woi dehts? — arr' mannis deht! —
 „Lai nahk winsch schurp, tas lohpu funs! —
 „Us semmi guttehs winsch — ka funs!“ —

Tad ganna swahrkds atnahje
 Weens ffaistais jauneklis.
 Tam ne bij neeks, tik nuhjte,
 Un linga atmenis,
 Un teiz: Tu schkehpu peeksch man nehs;
 Bet Deewa wahrda nahku es.

Un tad ar lingu isfwede,
 Un peerk trahpja. —
 Ze leelais ehfels nokritte,
 Zit leels un refnis — ba!
 Un Dahwids tad ar meera prah't
 Tam nozehrt wehl to galwu klah. —

Us tresshem wifs ne tizzeht warr,
 Kas karr pee zepures!
 Un leela mutte arr ne darr'!
 To tur pee leela mehs, —
 Un scheid pee mafa mahzamees,
 Ka buhs ar gohdu turretees.

M i k k e l s.

✱ Tas mihklas usminna: Krusts.

Lihds 29. November pee Nihges irr atnahkuschi 1236 fuggi un aisbraufuschi 1242.

Drihw drikket. No juhrmallas-gubbernementu augstas waldischanas puffes:

Dr. C. E. Napier'sky.